

Hoppfullt seminarium

Opinionen har vänt. Svenskarna vill värna den offentliga skattefinansierade välfärden och säger nej till vinster och riskkapitalister.

Seminariet Välfärden i den Nya Svenska Modellen, som SocialPolitik höll i Göteborg den 23 maj, landade i hopp.

Och kvällens efterföljande mingel firade att SocialPolitik getts ut i 20 år.

Siffrorna för utvecklingen hittills är dystra. Klyftorna har ökat – i det svenska samhället, såväl som i resten av Europa, USA och många andra delar av världen. Vi får gå 100 år tillbaka i tiden för att finna så stora skillnader mellan de allra rikaste och de allra fattigaste.

– Inför jubiléet har jag tittat tillbaka i utgivningen, sa **Maria Wallin**, SocialPolitiks redaktör i sin inledning. Det är skrämmande att se att vi redan i första numret av SocialPolitik 1994 rapporterade om vilka grupper som redan då ställdes utanför välfärdssystemet: unga, invandrare och ensamma mammor. Samma grupper som halkat efter alltmer – trots alla varningar, trots all forskning, trots medias uppmärksamhet. Hur kan det komma sig?

– Det ligger inte någon nyliberal ideologisk konspiration bakom utvecklingen, sa **Kajsa Ekis Ekman** i sitt anförande. Det är ekonomiska intressen, inte ideologier, som styr. Få nyliberala ideologer talar om en marknad som ska vara helt fri från staten. Offentliga medel är i stället en förutsättning för verksamheten. Företagen mjölkar staten på pengar hela tiden. En säker och pålitlig inkomstkälla.

I sin bok *Skulden, Eurokrisen sedd från Aten*, skildrar Kajsa Ekis Ekman hur alla lever på lån – företag, länder och individer. Lån förutsätter banker.

– Men finanssystem är inte bara servicesystem, utan banker och kapitalister tjänar pengar på pengar. När system kraschar då ropar man på staten, kom och rädda oss!

Som när Leyman Brothers gick i konkurs i USA. Det var bara den banken som offrades. I både USA och i andra länder fick skattebetalarna gå in och rädda bankerna. För att rädda systemet. Tydligast blir bilden i Grekland, ett land Kajsa Ekis Ekman känner väl:

– 2010 stod Grekland på konkursens brant. Men om det skett skulle flera engelska och tyska banker, som beviljat Grekland höga lån, gått i konkurs. Det måste man till varje pris undvika.

IMF, Europeiska Centralbanken och EU-kommissionen beviljade Grekland nödlån. Någon avbetalning på skulder har dock Grekland inte klarat av, utan skatteintäkter har gått till att betala räntor och hela den grekiska offentliga sektorn har kraftigt reducerats.

– Politiker, ekonomer och medieeliter sa samtidigt att det var folkets fel. De jobbade för lite, pensionerade sig för tidigt och välfärden kostade för mycket.

Men efter krisen 2008 vet även de som hejat på systemet att det inte är en korrekt beskrivning. Och Kajsa Ekis Ekman berättar om hur hon, som enda journalist, nyligen besökte den svenska bankkonferensen. Där hör hon Anders Borg säga till bankdirektörerna, att krisen berodde på att ni lånade ut för mycket pengar. Så får ni inte göra. Och ingen säger emot honom. Bankcheferna vet att de var en hårsman ifrån en krasch, menar Kajsa Ekis Ekman.

Olav Fumarola Unsgaard, redaktör till boken *Den stora*

omvandlingen, *En granskning av välfärdsmarknaden*, gav samma bild av att det egentligen inte är orden och ideologierna som skapat omvandlingen, utan praktiska exempel. Det första i Sverige redan 1986, när Pysslingen startade ett privat daghem. Det gick, det blev bra med glada barn och föräldrar. Se där! Inget farligt.

I dag finns samma förskola kvar, som en del i den dominerande friskolekoncernen AcadeMedia med 50 000 elever och en omsättning på över fem miljarder skattekrönor. Med riskkapitalbolaget ETQ som ägare. 2012 gjorde AcadeMedia en rörelsevinst på 376 miljoner, dvs man tjänade ungefär 7 500 kronor per elev.

Olav Fumarola Unsgaard beskrev hur den politiska diskussionen pendlat sedan 80-talet och fram till i dag, inom partierna, medierna och opinionen. Och att det nu finns en majoritet inom svenska folket för en stärkt skattefinansierad välfärd. Det visar SOM-institutets senaste attitydmätning.

Lennart Nilsson från SOM-institutet var en av deltagarna på seminariet. Han ville till och med kalla 2013 för ett anmärkningsvärt år. En majoritet svenskar ger i [attitydundersökningen](#) ökat stöd för den offentliga sektorn och riktar ökad kritik mot privatiseringar. Stödet för skattesänkningar har däremot minskat.

– Majoriteten, 69 procent, säger nej till vinstutdelning inom skattefinansierad vård, skola och omsorg. Bara 13 procent är positiva. Även bland Alliansväljare finns en majoritet för ett nej till vinster.

Men svensken vill ändå ha valfrihet inom barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg och man kan tänka sig ideella och icke-vinstdrivande organisationer som utförare, berättade Lennart Nilsson.

Politikerna har noterat det ändrade opinionsläget, men vill inte ha upp frågan i höstens valdebatt, menade Olav Fumarola Unsgaard. Det finns ingen enighet inom vare sig alliansen

eller i oppositionen.

– Regeringens *ägarutredning* är framflyttad till oktober, för att skyla över att Jan Björklund och Anders Borg inte vill ha riskkapital inom välfärden, medan Göran Hägglund är positiv och Annie Löw talar för oreglerade vinster.

Inte heller oppositionen vill ha vinster i välfärden som en valfråga. Socialdemokratin är spittrad, medan V och numera även MP är uttalat emot.

Frågan är vad väljarna vill? Vart tar protesterna och aktionerna vägen?

Och vad sätter de tongivande medierna på agendan i valdebatten?

Läs vidare:

Skulden, Eurokrisen sedd från Aten, Kajsa Ekis Ekman, Leopard förlag 2013

Den stora omvandlingen, En granskning av välfärdsmarknaden, red Olav Fumarola Unsgaard & Kent Werne, Leopard förlag 2014